

Економіка та управління підприємством

УДК 658.5

Назаренко Катерина Олегівна

магістрантка економічного факультету

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Назаренко Екатерина Олеговна

магистрантка экономического факультета

Харьковского национального университета имени В.Н. Каразина

Nazarenko Kateryna

Undergraduate Student of the Faculty of Economics

V.N. Karazin Kharkiv National University

Мангушев Дмитро Валерійович

кандидат економічних наук, доцент кафедри

маркетингу та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

економічного факультету

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Мангушев Дмитрий Валерьевич

кандидат экономических наук, доцент кафедры

маркетинга и менеджмента внешнеэкономической деятельности

экономического факультета

Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина

Mangushev Dmytro

Candidate of Science (Economics), Associate Professor of the

Department of Marketing and Management of Foreign Economic Activity

Faculty of Economics

V.N. Karazin Kharkiv National University

**ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ В УМОВАХ
АКТИВІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА**

**ФОРМИРОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ ИННОВАЦИЙ В УСЛОВИЯХ
АКТИВИЗАЦИИ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
ПРЕДПРИЯТИЯ**

**FORMATION OF TECHNOLOGICAL INNOVATIONS IN THE
CONDITIONS OF ACTIVIZATION OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY
OF THE ENTERPRISE**

***Анотація.** Стаття присвячена вивченню теоретичних та організаційних питань управління зовнішньоекономічною та інноваційною діяльністю підприємства в сучасних умовах господарювання. Обґрунтовується важливість інноваційної діяльності підприємства як вірний вектор розвитку його у майбутньому. Через інновації здійснюється еволюційний процес в економіці. Багаторічний досвід багатьох країн це підтверджує. Цей процес приводить до загальноекономічної модернізації та структурної перебудови. Інновації - це основний критерій шляхів розвитку суспільства. Тому країна, що стоїть осторонь «інноваційних змагань», посідає останнє місце в ієрархії розвитку світової спільноти. В даній роботі присутнє дослідження управління зовнішньоекономічною та інноваційною діяльністю ТОВ Видавництво «Ранок». Об'єктом дослідження виступає товариство з обмеженою відповідальністю Видавництво «Ранок» (м. Харків, Україна). Предметом – управління зовнішньоекономічною та інноваційною діяльністю ТОВ Видавництво «Ранок». Було розглянуто форми та методи зовнішньоекономічної діяльності, теоретичні засади процесів управління підприємством. В статті наведені статистичні данні, на основі яких був проведений аналіз та дослідження підприємства з боку управління зовнішньоекономічною і інноваційною діяльністю підприємства. Для виконання роботи були використані нормативно-*

правові акти, що регулюють діяльність підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринках, внутрішні документи підприємства, базова навчальна література, відкриті інформаційні джерела мережі Інтернет, що містять інформацію зовнішнє середовище ТОВ Видавництво «Ранок», звіт зі стажування з фаху та звіт з переддипломної практики. За отриманими результатами дослідження було запропоновано проект вдосконалення діяльності підприємства на основі зовнішньоекономічних та інноваційних методів. Отримані у ході розроблення вдосконалень результати будуть впроваджені у практичну діяльність ТОВ Видавництво «Ранок» у 2019 році.

Ключові слова: інновація, зовнішньоекономічна, дослідження, підприємство.

Аннотация. Стаття посвящена изучению теоретических и организационных вопросов управления внешнеэкономической и инновационной деятельностью предприятия в современных условиях хозяйствования. Обосновывается важность инновационной деятельности предприятия как верный вектор развития его в будущем. Через инновации осуществляется эволюционный процесс в экономике. Многолетний опыт многих стран это подтверждает. Этот процесс приводит к общеэкономической модернизации и структурной перестройке. Инновации - это основной критерий путей развития общества. Поэтому страна, которая стоит в стороне от «инновационных соревнований», занимает последнее место в иерархии развития мирового сообщества. В данной работе присутствует исследования управления внешнеэкономической и инновационной деятельностью ООО Издательство «Ранок». Объектом исследования выступает общество с ограниченной ответственностью Издательство «Ранок» (г. Харьков, Украина). Предметом - управление внешнеэкономической и инновационной деятельностью ООО Издательство «Ранок». Были рассмотрены формы и методы внешнеэкономической деятельности, теоретические основы процессов

управления предприятием. В статье приведены статистические данные, на основе которых был проведен анализ и исследования предприятия со стороны управления внешнеэкономической и инновационной деятельностью предприятия. Для выполнения работы были использованы нормативно-правовые акты, регулирующие деятельность предприятия на внутреннем и внешнем рынках, внутренние документы предприятия, базовая учебная литература, открытые информационные источники сети Интернет, содержащих информацию внешнюю среду ООО Издательство «Ранок», отчет со стажировки по специальности и отчет по преддипломной практике. По полученным результатам исследования был предложен проект усовершенствования деятельности предприятия на основе внешнеэкономических и инновационных методов. Полученные в ходе разработки усовершенствований результаты будут внедрены в практическую деятельность ООО Издательство «Ранок» в 2019 году.

Ключевые слова: инновация, внешнеэкономическая, исследования, предприятие.

Summary. The article is devoted to the study of theoretical and organizational issues of management of foreign economic and innovative activity of the enterprise in modern conditions of management. The importance of enterprise innovation activity as a sure vector of its future development is substantiated. Innovation is a process of evolution in the economy. Many years of experience in many countries confirm this. This process leads to economic modernization and structural restructuring. Innovation is the main criterion for ways to develop society. Therefore, a country that stands apart from the "innovation competition", ranks last in the hierarchy of development of the world community. In this paper, there is a study of management of foreign economic and innovation activities of Publishing House "Ranok". The subject of research is Limited Liability Company "Ranok" Publishing House (Kharkiv, Ukraine). The subject is the management of foreign economic and innovation activity of LLC "Ranok". Forms

and methods of foreign economic activity, theoretical principles of enterprise management processes were considered. The article presents statistical data on the basis of which the analysis and research of the enterprise by management of foreign economic and innovative activity of the enterprise were conducted. To perform the work, legal acts regulating the activity of the enterprise in the internal and external markets, internal documents of the enterprise, basic educational literature, and open information sources of the Internet containing information the external environment of LLC Publishing House "Morning" were used and a report on undergraduate practice. According to the results of the study, a project for improving the activity of the enterprise on the basis of foreign economic and innovative methods was proposed. The results obtained during the development of the improvements will be implemented in the practical activity of LLC "Ranok" in 2019.

Key words: *innovation, foreign economic, research, enterprise.*

Метою статті є дослідження ролі інноваційної діяльності для підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, аналіз управління зовнішньоекономічною та інноваційною діяльністю ТОВ Видавництво «Ранок» та виведення практичних рекомендацій для покращення його роботи.

Завданнями статті є:

1. Розглянути форми та методи зовнішньоекономічної діяльності;
2. Проаналізувати управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства та виявити її недоліки;
3. Дати рекомендації щодо удосконалення зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності підприємства.

Постановка проблеми. Сучасний світ перебуває в стані переоцінки основних цінностей. Від економічної спрямованості суспільство переходить до інноваційної, від нагромадження матеріального багатства, як основи особистого добробуту, до нагромадження інформації, як основи суспільного прогресу [1, с. 129-131]. Інновації в сучасних підприємствах, особливо в середньому та малому

бізнесі, посідають одні із останніх місць в пріоритеті(наприклад при розподілі бюджету). В загальному кажучи, країна, що стоїть осторонь «інноваційних змагань», посідає останнє місце в ієрархії розвитку світової спільноти [2, с. 231]. Тому проблема відсутності культури та політики інновацій на підприємствах є актуальною, тому що функціонування в конкурентній боротьбі створює для підприємства в першочерговий статус інновації в певній ринковій ніші. Завдяки цьому підприємство отримує додатковий зиск, виражений у формі матеріальних чи нематеріальних активів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням інновації, зовнішньоекономічної політики та переваги впровадження інновацій на підприємство присвятили свої роботи: Дідківський М. І., Довгань Л.Є., Дорофеев В.Д., Дудар Т.Г., Гуріна Г.С.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку економіки України для управління підприємством як соціально-економічною системою актуальним є питання пошуку шляхів підвищення ефективності діяльності як системи у цілому, так і окремих її складових, зокрема підсистеми інноваційної діяльності. Це зумовлює необхідність дослідження змістовного наповнення терміну «ефективність інноваційної діяльності» та формування його визначення для можливості подальшої розробки методичних підходів щодо оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємства. Ефективність інноваційної діяльності проявляється на мікроекономічному рівні (окремих суб'єктів господарювання, які обирають інноваційний шлях розвитку або прагнуть тільки поліпшити результати своєї діяльності за рахунок одноразових інноваційних перетворень), мезо- і на макрорівні (галузей, регіонів і держави в цілому, що прагнуть забезпечити за допомогою інновацій динамічний розвиток всього суспільства).

Оцінка ефективності інноваційної діяльності є важливою складовою процесу прийняття управлінських рішень щодо інновацій на підприємстві, її результати визначають вибір перспективних напрямів розвитку підприємства,

здатних забезпечити підвищення його конкурентоспроможності. Від якості здійснення такої оцінки, ступеня її різносторонності залежить правильність вибору стратегії та здійснення тактики управління інноваційною діяльністю.

До показники спрямованих на економічну та фінансову оцінку ефективності інноваційного проекту., належать: Інтегральний ефект, Індекс рентабельності інновацій (J_r), Норма рентабельності (E_p), Період (термін) окупності (T_o). [3, с. 375]

Для оцінки ефективності інноваційної діяльності на стадії впровадження інновацій В. Матросова [4, с. 220] пропонує використовувати такі показники: точність оцінки економічної ефективності інноваційної діяльності, результативність стадії впровадження інновацій, ефективність використання ресурсів на цій стадії, результативність діяльності підприємства щодо тривалості розробки та впровадження новацій.

Наведені показники враховує такі характеристики інноваційної діяльності як тривалість періоду розробок та впровадження інновацій, високий ступінь невизначеності результатів і складність прогнозування.

Аналіз виміру показників ефективності інновацій був застосований в практиці на прикладі ТОВ «РАНОК». За даними 2018 року-лідер вітчизняного ринка навчальної, методичної та дитячої літератури. Перше місце з найбільшим накладом у 7 300 000 (з них 2 977 000 примірників було видано на замовлення Міносвіти) займає видавництво Ранок. Для здійснення ефективної інноваційної політики на підприємстві повинна бути чітка структура організації управління інноваційною діяльністю.

Процес управління інноваційною діяльністю передбачає здійснення певних функцій, пов'язаних з організацією, плануванням, мотивацією, регулюванням і контролем впровадження інновацій. Головною ланкою інноваційної політики ТОВ Видавництво «Ранок» є науково-дослідний підрозділ.

Завдяки цьому підрозділу були чітко сформульовані основні напрямки інноваційної діяльності ТОВ Видавництво «Ранок»:

1. Пошук і закупівля нового устаткування та технологій;
2. Впровадження нових способів продажів;
3. Ведення зваженої політики ціноутворення за рахунок зниження витрат на виробництво продукції.

Показниками ефективності інноваційного проекту є ефективність вкладених інвестицій та ефективність виробничої діяльності.

Основною проблемою ТОВ Видавництво «Ранок» є високі вимоги щодо реалізації бізнес-плану. До реалізації приймаються лише ті бізнес-плани інноваційного розвитку, в яких рентабельність активів, власного капіталу чи інвестиційного капіталу перевищує 20 %, рентабельність продажів – 30 %, а індекс поточної ліквідності – 3.

В інноваційній сфері компанії залишаються не вирішеними наступні проблеми:

1. Неефективність лінійно-функціональної структури управління інноваційною діяльністю у компанії. На жаль, існуюча у ТОВ Видавництво «Ранок» структура управління інноваційними процесами не в змозі ефективно виконувати свої функції. Вона була створена для організації діяльності на усіх стадіях впровадження інновацій на підприємстві

2. Недостатній рівень фінансування інноваційної політики у компанії та неефективне використання існуючих коштів. Фінансування інноваційної діяльності компанії відбувається за рахунок власних коштів засновників, повністю відсутні джерела зовнішніх інвестицій у розвиток інноваційної діяльності компанії

3. Недостатня кількість спеціалістів в інноваційній сфері та некомпетентність наявних кадрів. Повністю відсутні посадові особи, які б займалися розробкою та втіленням інновацій у життя.

4. Незацікавленість співробітників у інноваційному розвитку компанії. Співробітники компанії не виносять пропозицій щодо покращення діяльності компанії, зокрема відсутність ідей зі сторони працівників компанії в інноваційній сфері.

З використанням досліджених методичних положень було визначено ефективність інноваційної діяльності за сімома складовими (економічною, фінансовою, науково-технологічною, маркетинговою, соціальною, ресурсною та екологічною) для товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ) Видавництво «Ранок».

Таблиця 1

Коливання інтегральних показників ефективності інноваційної діяльності за її складовими протягом 2014-2018 рр.

Складові ефективності інноваційної діяльності	Параметр, що аналізується		
	Максимальне значення	Мінімальне значення	Відхилення
Економічна	0,722	0,367	0,355
Фінансова	0,914	0,762	0,152
Науково-технологічна	0,656	0,581	0,75
Маркетингова	0,848	0,584	0,264
Соціальна	0,774	0,187	0,587
Ресурсна	0,949	0,519	0,43
Екологічна	0,981	0,454	0,527

ТОВ Видавництво «Ранок» висока динамічність значень інтегральних показників ефективності інноваційної діяльності спостерігалась за науково-технологічною, соціальною та екологічною складовими.

На ТОВ Видавництво «Ранок» аналіз ефективності інноваційної діяльності в 2018 році, здійснений на основі діаграми ефективності (рис), виявив відсутність її складових, розташованих у зоні «низької» ефективності.

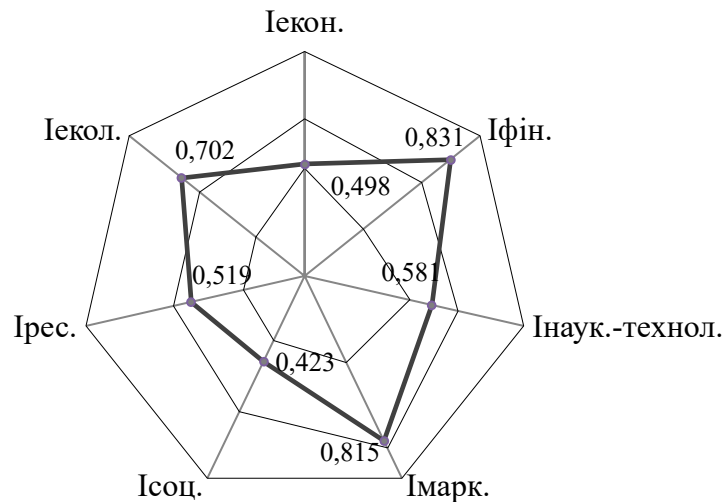

Рис. 1. Діаграма ефективності інноваційної діяльності ТОВ Видавництво «Ранок»

В зоні «високої» ефективності розташувалися фінансова та екологічна складові ефективності інноваційної діяльності підприємства, а інші складові – у зоні «середньої» ефективності. Отже, за першим критерієм відбору жодна складова ефективності інноваційної діяльності підприємства не є пріоритетною для її підвищення [5, с. 318].

Таким чином, ТОВ Видавництво «Ранок» першочергового поліпшення за результатами 2018 року потребує лише ресурсна складова ефективності інноваційної діяльності підприємства, тому відсутня необхідність здійснення другого етапу запропонованої послідовності відбору заходів до впровадження – визначення пріоритетності відібраних складових.

На третьому етапі здійснювався відбір заходів, що потребують першочергового впровадження на підприємстві для забезпечення підвищення ефективності його інноваційної діяльності.

Для ТОВ Видавництво «Ранок» перелік заходів для впровадження охоплює:

1. Впровадження ресурсозберігаючих технологічних процесів;
2. Розробку та впровадження інноваційних технологічних процесів;
3. Використання у виробництві вторинних матеріальних та енергетичних

ресурсів;

4. Зниження витрат усіх видів ресурсів, пов'язаних з виробництвом типографської продукції

5. Зниження запасів матеріально-технічних ресурсів та раціональна організація їх купівлі, збереження і використання.

Застосування досліджених рекомендацій щодо підвищення ефективності інноваційної діяльності на основі результатів її оцінки в управлінні підприємством, дозволить йому функціонувати та розвиватись, підвищуючи свою конкурентоспроможність за рахунок ефективного здійснення інноваційної діяльності.

Висновок. Аналіз сучасної економічної практики свідчить, що підприємства можуть досягати високих результатів лише за умови систематичного і цілеспрямованого новаторства, націленого на пошук можливостей, які відкриває середовище господарювання щодо виготовлення і впровадження нових видів товарів, нових виробничих і транспортних засобів, освоєння нових ринків і форм організації виробництва [6]. Досвід економічного розвитку країн підтверджує, що еволюційний процес в економіці здійснюється саме через інновації. Вони тягнуть за собою модернізацію і структурну перебудову всієї економіки. Саме інновації є основним критерієм шляхів розвитку суспільства [7, с. 440]. ТОВ «Ранок» є одним із підприємств на території країни, якого торкається проблема зниженої уваги до підходу розробки інновацій. В ході дослідження було виявлено проблеми в інноваційній сфері компанії та запропоновані дії для подолання вказаних недоліків підприємство потребує суттєвого покращення системи управління інноваційною діяльністю, оскільки відсутність інноваційного розвитку призведе до подальшого морального старіння основних засобів промисловості і, як наслідок, її не конкурентоспроможності на світовому та національному ринках.

Література

1. Захарченко В. І., Корсікова Н. М., Меркулов М. М.. Інноваційний менеджмент : теорія і практика в умовах трансформації економіки : навчальний посібник. Київ, 2012. 448 с.
2. Протопопова В. О. Економіка підприємства : навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. С. 375.
3. Протопопова В. О. , Полонський А. Н.. Київ, 2002. 220 с.
4. Висоцька І. Б. Стан та проблеми інноваційної діяльності промисловості України. Науковий вісник НЛТУ України. 2008. № 18. С. 279-285.
5. Говоруха Ж. А. Питання розвитку інноваційної діяльності підприємств України. Актуальні проблеми економіки. Науковий журнал. 2007. № 8 (74). С. 107-115.
6. Гушко С. В. Управлінські інформаційні системи : навчальний посібник для вузів. Львів, 2006. 318 с.
7. Бабич М. Є. Звіт з переддипломної практики. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012.

References

1. Zakharchenko V. I., Korsikova N. M., Merkulov M. M.. Innovation management: theory and practice in the conditions of economic transformation: a textbook. Kyiv, 2012. 448 p.
2. Protopopova V. O. Enterprise Economics: A Textbook for Students of Economic Specialties of Higher Education. P. 375.
3. Protopopova V. O. , Polonskyi A. N.. Kyiv, 2002. 220 p.
4. Vysotska I. B. State and Problems of Innovation Activity of Industry of Ukraine. Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine. 2008. № 18. P. 279-285.
5. Hovorukha Zh. A. Questions of development of innovative activity of the enterprises of Ukraine. Current problems of the economy. Scientific journal. 2007. № 8 (74). P.107-115.

6. Hushko S. V. Management information systems: a textbook for universities. Lviv, 2006. 318 p.
7. Babych M. Ye. Report on undergraduate practice. Kharkiv: V.N. Karazin KhNU, 2012.